

Бобонець Є.

студентка факультету менеджменту, адміністрування та права
Державного біотехнологічного університету

Божидай І. І.

кандидат економічних наук, доцент
Державний біотехнологічний університет

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН В УМОВАХ ВЕДЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

Повномасштабне вторгнення увірвалось у життя українців, одномоментно, змінивши пріоритети, цілі та повністю перевернула життя кожного з нас та сотні тисяч громадян, які ще до повномасштабного вторгнення відчували, на собі, що таке війна.

Чи кожен громадянин нашої держави знає, як держава може захистити його права під час війни?

Перш за все необхідно визначитись із трактуванням визначення «права людини». У Конституції України [1]. «права людини» визначені: **Стаття 21.** Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. **Стаття 22.** Права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними. Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. **Стаття 23.** Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості. **Стаття 24.** Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Права людини – це моральні права, які має кожна особа у світі просто лише завдяки тому, що він або вона є людиною, будь-яка особа має право на волю; свободу та особисту

недоторканість; право на недоторканність житла, повага до гідності та право на честь; свобода думки, слова, світогляду і віросповідання; право на невтручання в приватне життя тощо [2].

У посібнику з освіти з прав людини за участю молоді наведено наступне розуміння прав людини – «це моральні права, які має кожна особа у світі просто лише завдяки тому, що він або вона є людиною. Вимагаючи дотримання наших прав людини, ми морально вимагаємо, зазвичай від уряду нашої країни, не робити чогось, тому що це є втручанням у мою особисту сферу, посяганням на мою особисту гідність. Ані інша людина, ані будь-який уряд не можуть позбавити нас наших прав людини». Спираючись на визначення, можна обґрунтувати що, кожний цивільний, має право на життя, на свободу, повагу тощо. Але як саме держава може захистити наші права під час війни? Система захисту прав людини під час війни включає правові заходи, встановлені нормами національного та міжнародного права. Основний Закон держави передбачає право кожного будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних гань. Для забезпечення реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина, Конституція і законодавство України передбачають можливість здійснення громадянами певних дій, а також утворення системи органів держави, призначенням якої є допомога громадянам у реалізації й захисті їх прав. Відповідно до Конституції України передбачена можливість здійснення громадянами дій, спрямованих на захист їх прав і свобод, таких як: захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань; об'єднуватися в політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод; проводити збори, мітинги та демонстрації; направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення до органів державної влади; захищати в суді свої права і свободи. Держава, створюючи та підтримуючи належне підґрунтя для захисту та допомоги своїм

громадянам під час військової агресії Російської Федерації, за спільною ініціативою Офісу Президента України, Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України та Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим створили веб-платформу для ефективного збору і обробки інформації про порушення прав людини Російською Федерацією. Міжурядова платформа створена для збору доказів з метою захисту та представництва України в Європейському суді з прав людини та міжнародному суді ООН. Будь-яка особа, у відношенні якої було вчинено кримінальний злочин або інше правопорушення, було допущено порушення, гарантованих нормами національного або міжнародного права, її прав чи свобод, представники правозахисних організацій, експерти у сфері прав людини, представники наукової спільноти та всі, хто володіють інформацією про факти порушень прав людини або ж ставсвідком таких подій може зазначити про такі порушення та надіслати всі необхідні докази та інформацію на офіційну Веб-сторінку [3].

Наразі наша держава, робить усе можливе, щоб покращити суспільне життя навіть у такий надзвичайно важкий час та захистити наші права та права дітей. Створена програма для захисту дітей під час воєнного стану, запроваджено загальнонаціональну програму «Дитина не сама» під егідою Офісу Президента України спільно з Дитячим фондом ООН UNICEF Ukraine та Міністерством соціальної політики. Програма являє собою чат-бот «Дитина не сама» – ресурс допомоги дітям у воєнний час. Держава, створюючи та підтримуючи належне підґрунтя для захисту та допомоги своїм громадянам під час військової агресії Російської Федерації, за спільною ініціативою Офісу Президента України, Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України та Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим створили веб-платформу для ефективного збору і обробки інформації про порушення прав

людини Російською Федерацією. Міжурядова платформа створена для збору доказів з метою захисту та представництва України в Європейському суді з прав людини та міжнародному суді ООН. Будь-яка особа, у відношенні якої було вчинено кримінальний злочин або інше правопорушення, було допущено порушення, гарантованих нормами національного або міжнародного права, її прав чи свобод, представники правозахисних організацій, експерти у сфері прав людини, представники наукової спільноти та всі, хто володіють інформацією про факти порушень прав людини або ж став свідком таких подій може зазначити про такі порушення та надіслати всі необхідні докази та інформацію на офіційну Веб-сторінку [4].

Отже, з огляду на це, можна зробити висновок, що наша держава робить, усе для того, щоб наші права під час війни були захищені. Навіть, у такий важкий час, держава піклується про своїх громадян.

Список використаної літератури:

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Оксана Бунчук. «Право на життя в умовах війни?!» *Вісник. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Вип. 04.05.2022*
3. Дорошенко.В.А. «Правові механізми захисту прав людини під час війни» *Вісник Криворізький навчально-науковий інститут Донецького державного університету внутрішніх справ. Вип.2023 С. 323-324.*
4. Верховна рада Україна. Офіційний веб- портал парламенту України. *Сер. «Комітет з прав людини інформує про платформи фіксації та розслідування злочинів російської федерації проти цивільного населення України» Вип. 22.04.2022.*